

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Offertorio, Secretis, Præfationibus, & Canone. XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

In Vigilijs autem quæ veniunt infra Octavas, & habent Symbolum, non tamen dicitur Symbolum, sicuti neque Hymnus Angelicus; quod habetur in Missali, ex simili Rubrica, in

Missâ Litaniarum maiorum in Festo sancti Marci. eadem enim est ratio in his Ferijs maioribus: imò à fortiori, si non in Rogationibus, ergo nec in Vigilijs, quibus illæ præstant.

De Offertorio, Secretis, Præfationibus, & Canone. XII.

Post Symbolum, vel si non sit dicendum, post Euangelium, ^o dicitur Dominus vobiscum, ^p Oremus, ^q deinde Offertorium: postea fit oblatio cum Orationibus, ut in Ordine Missæ. Qua oblatione facta, dicuntur ^r Orationes secreta, ^l secundum numerum Orationum quæ clara voce in principio dictæ sunt: sed ante primam Orationem non dicitur Dominus vobiscum, nec aliquid aliud, sed dicto, Suscipiat Dominus Sacrificium, absolute dicuntur. ^u neque etiam ante secundam Orationem dicitur Oremus. ^x Terminatur autem prima & ultima Oratio, ut dictum est supra in Rubrica de Orationibus: & secreto dicuntur vsque ad illa verba in conclusione, ^y Per omnia secula seculorum, quæ clara voce proferuntur, & incipitur Præfatio.

^o Dicitur Dominus vobiscum.] Ordo Roman. & introitum demonstrat ad aliqd Officium, dum salutat Sacerdos operarios suos, Amalar. lib. 3. cap. 19. invitaturus quoque ad Orationem monet, nisi Dominus sit nobiscum, non posse nos orare, Innocentius III. lib. 1. cap. 53.

^p Oremus.] Ordo item Rom. quo docemur, ut stabiles simus in fide, quam professi sumus in Symbolo, Steph. Eduen. de Sacram. Altar. cap. 12. vel precamur, ut voluntarium Sacrificium acceptabile sit Domino, nec despiciatur cum sacrificio Cain, Amalar. loco citato.

^q Deinde Offertorium.] Ordo Romanus, & in Antiphon. sancti Gregorij nomen hoc habetur. Porro Offertorium, auctore Isidoro lib. 6. Etymol. cap. 19. quasi ob fertum. fertum enim dicitur oblatio, quæ in Altari offertur. Fertum, siue seretum, ait Festus,

genus libi dictum, quod crebrius ad Sacra ferebatur. Vel dicitur Offertorium, ab offerendo, quia tunc oblationes fiunt, Innocent. III. lib. 2. cap. 53. vel est offerentium Canticum, Gemm. anima lib. 1. c. 97. Offerendam vocat etiam Amalar. lib. 3. cap. 36.

Quis auctor? Cælestinus, ex Demochare Tom. 4. cap. 15. Eutychianus, ex Petro ab Opmeer de Off. Missæ. sanctus Gregorius, ex Gemma an. lib. 1. cap. 88. inclinauerat prior in hanc sententiam VValafrid. Strabo c. 22. Ordo sanè conueniens, inquit Innoc. supra: nam sequitur prædicationem Euangelij fides in corde, laus in Offertorio, fructus in Sacrificio. Addit Alcuin. cap. de Celebr. Missæ, ad imitationem populi Israël hoc fieri, qui oblationes & vota cum laude Deo offerre consueuerat.

^r Orationes secreta.] Quia secreto dicuntur, Amalar. lib. 3. cap. 50. Ordo

do Romanus eas hoc nomine vocat. [*Secundum numerum Orationum.*] Habet Radulph. Prop. 23. & ante eum Beletb. cap. 43.

[*Non dicitur Dominus, &c.*] Iam enim dixit Sacerdos, *Dominus vobiscum, & Oremus*, ante Offertorium. quæ salutatio & inuitatio antiquitus erat ordinata ad Orationem secretam; & ante illam ab Offertorio nulla profus interponebatur Oratio, vt notat *Microl. cap. 11.* secundum vsus Romanum. Orationes enim, quæ nunc dicuntur in oblatione, habent originem à Gallicana Ecclesia, vt dicemus tit. 7. part. 2. *Rubricarum generalium*, vbi de ipsa oblatione.

[*Neque dicitur Oremus.*] Burchardum quia dictum est ante Offertorium; tum quia eius vice proximè antè dicitur, *Orate fratres*; tum quia (&

hæc est magis propria ratio) Orationes secretò dicendæ sunt. Quis dicat ergo *Oremus*? an alta voce? inconcinna interruptio: an submissa voce? quos inuitamus non audientes. omittimus igitur conuenientiùs.

[*Terminatur autem prima, &c.*] Burchard. iisdem de causis quibus supra *de Commemorationibus*, tit. 7. n. 7. & *de Oratione*, tit. 9.

[*Per omnia secula seculorum.*] Non est hoc initium Præfationis, si propriè loquamur, sed finis Orationum. vult *Innoc. III. lib. 2. cap. 61.* esse finem Orationum, & esse principium Præfationis, vt ostendatur, ait, Christus lapis angularis, qui fecit vtraque vnum, propeque passionem Iudæos continens, & Gentiles, qui per Philip-pum adierunt Iesum, *Ioan. 12.* sed de nomine videtur quæstio.

2^z Præfationes autem dicuntur vt in Ordine Missæ annotatū est: & 2^a quæ in Quadragesima, Tempore Passionis, b & Paschali, & infra Octauas propriæ assignantur, dicuntur etiam c in Dominicis & Festis quæ illis temporibus celebrantur: nisi illa Festa propriam Præfationē habeant.

[*Præfationes.*] Hoc est, Prælocutiones ante Canonem, *Alcuin. de Celebratione Missæ.* Originem habent ab Ecclesiæ primordijs, ex *Clem. lib. 8. Const. Apost. cap. 16.* Dionysium auctorem facit *Honor. in Gemma lib. 1. cap. 89.* & Leonem Papam, *ibid.* Præfationis communis auctorem Gelasium dicit *Alcuin. loco citato.* aut cantari iussit, vt ait *Gemma*, aut fortè limauit: quæ tamen habetur in Liturgia S. Petri Græca.

Nouem Præfationes enumerat vt antiquas, & approbat Pelagius Papa II. *Epist. 4.* nimirum, Paschalem, de Ascensione Domini, de Pentecoste, & de Natali Domini (quæ dicitur

etiam in Missa de Sacramento Altaris, ex *Radulph. loc. cit.*) de Epiphania, de Apostolis, de Sancta Trinitate, de Cruce, de Ieiunio Quadragesimali, *Sigeber. de Pelagio ad annū Dom. 581.* & *can. Inuenimus. de Consecr. Dist. 1.* & hoc fortasse ordine compositæ fuerunt. nam ordine temporis positæ sunt in Missali, quo eas cantari contingit. His, teste *Radul. ibidem*, addidit decimam de beata Virgine Maria *Urbanus II. in Concilio Placentiæ celebrato anno 1095. ex Baron. vel ex Bellarm. lib. 2. de Miss. c. 17. anno 1080.* & habetur *can. Sanctorum. §. final. Dist. 70.* Angeli verò omnes in Præfatione nominantur implicite in verbo *Virgines*,

ex *Alcuin. loco citato*; quia Dominus Virtutum, id est Angelorum, ipse est Rex gloriæ, *Psalm. 23.* ideoque nominantur paulò ante consecrationem, quia creduntur Sacrificio adesse, *Microl. cap. 11.*

Sursum corda, de Ieremia sumptum est. Legit *Clem. Const. lib. 8. cap. 16.* *Sursum mentem*. ex quo datur intelligi, *corda* esse casus accusatiui. *Gratias agamus*, de Apostolo, *Radul. loco citato.* *Beata Seraphim*, *Alcuinus* legit *Seraphim*, & vult esse plurale generis neutrius, *Seraphim* autem esse generis masculini; illud ab Hebræis, hoc à Græcis deriuare. Sed fallitur; quia in Liturgia S. Petri legitur *Seraphim* per m, generis neutrius. Miror Caroli Magni magistrum hæc minutiora persequi; sed minima Dei maxima sunt, & maximè obseruanda. Pleniorẽ Præfationis declarationem lege apud *Duran. lib. 2. cap. 31.*

Concluditur Præfatio Hymno trifragio, seu Angelico, quem *Victoriam Liturgia S. Petri*, Triumphalem *SS. Iacobus & Marcus in Liturgijs*, Cherubicum *S. Germanus in Theoria*, *Alcuinus* Primæuum, vocant. Et quamuis vulgò huius Hymni, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, &c. feratur auctor sanctus Sixtus; hic quidem Decreto firmavit, vt, Sacerdote incipiente, populus prosequeretur; sed antea erat in vsu in Liturgijs prædictis. & meminit *Clemens libro 8. Constitut. c. 16.* desumptus autem est partim ab *Isaia 6.* partim ab *Euangelio Matt. 21.* in quo Trinitas adoratur in vnitæte; & benedicitur incarnatio Verbi, quod venit in nomine Domini. Addidit sanctus Ignatius illud, *Benedictus qui venit*, &c. si credimus *Remigio Antisiodorensi in expositione Missæ.* Bis dicitur

Hosanna, id est, Salua quæso, ab antiquis temporibus, *Ordo Romanus.* semel Angelorum nomine, semel nostro; quia Hymnus hic partim ab Angelis, partim ab hominibus concinitur, vt per Christum immolatum genus humanum sociatum fuisse Angelis fateamur, *Gemma cap. 42. lib. 1.* Concilium autem *Vasense can. 6.* statuit, vt diceretur in omnibus Missis, etiam Defunctorum.

a *Quæ in Quadragesima.*] Etiam in Ferijs Præfationem Dominicæ dicitur scribit *Microl. cap. 50.*

b *Et Paschali.*] Eandem recitari Præfationem vsque ad Ascensionem, tradit *Microl. cap. 55.*

c *In Dominicis & Festis, &c.*] Generale est Præfationum, vt eorũ temporibus & diebus in omni Missa continentur, vbi propria non habentur, *Radulph. Propos. 23.* per quod patet ratio sequentium Rubricarum *num. 3. & 4.* Excipe Festum sancti Ioannis Evangelistæ, cui datur Præfatio de Natiuitate ex antiquo vsu Cappellæ Papalis, licet habeat Præfationem propriam; & item diem Octauam sancti Ioannis, quæ est infra Octauam sancti Ioannis, in qua dicitur Præfatio de Natiuitate, in gratiam eiusdem Natiuitatis.

Excipe quoque Missam de Feria priuilegiata, vt *Litaniarum Maiorum* in Festo S. Marci, ex Rubrica propria; & Missam Feriæ quartæ Temporum occurrentem in Octaua Natiuitatis beatæ Virginis, in quibus dicitur Præfatio communis. ita sacra Rituum Congregatio die 12. Decembris 1626. & à simili Missam Vigiliæ S. Ioannis, seu Apostolorũ infra Octauam Corporis Christi, seu in die Octaua; & ratio est, quia prædictæ Missæ sunt FERIALES; in quibus dissonaret cantus solemnis Præfa-

Præfationis, puta, de Corpore Christi (Ferialis cantus non habetur eiusdem in Missali) & ideò, sicut in Missa solemni Præfatio communis non potest non cantari; ita etiam in Missa priuata de Vigilia communis Præfatio recitari debet. Præterea congruit commu-

nicatio Præfationum festiuarum alijs Festis, & Votiuus (quæ aliqualem habent rationem Festi) non autem Ferijs, & Vigilijs: vnde de ijs in seq. num. 3. & 4. regula datur; de his nihil in Rubricis: nihil, inquam; vt non dicas esse casum omissum.

3 Si infra Octauam alicuius Festi, quod habet Præfationem propriam, occurrat Festum ex maioribus non habens propriam Præfationem, dicitur Præfatio de Octaua, quamuis de ea nulla fiat commemoratio in Missa.

4 In Missis Votiuus dicitur etiam Præfatio propria, si propriam habeant: si vero non habuerint, dicitur Præfatio de Tempore, vel Octaua, infra quam contigerit huiusmodi Missas celebrari: alioquin Præfatio communis. Et quando aliqua Missa Votiuus pro causa publica solemniter celebratur, dicitur ^d in cantu solemni, vt in Duplicibus. In Missis Defunctorum quocumque tempore semper dicitur Præfatio communis.

^d In cantu solemni.] Qui nimirum assignatur Festis Spiritus sancti, Trinitatis, sanctæ Crucis, sanctæ Mariæ, &c. demptis verbis quæ non congruunt votiuæ Missæ, vt, in Præfatione solemni de Spiritu sancto, omit-tenda sunt ea verba in cantu, ho-dierna die, quæ conueniunt tantum

Festo Pentecostes, non Votiuæ Missæ. Monendum hoc loco, Votiuas Missas infra Octauam Natiuitatis Domini non habere aliam Præfationem, quàm de Natiuitate, sicut & Festum S. Ioannis, argumento à fortiori: & item, quòd Præfatio de tempore, & de die, idem sonat in hac Rubrica.

5 Post Præfationem incipitur ^e Canon Missæ secreto; in quo seruentur omnia vt in Ordine Missæ. Vbi verò ^f infra actionem, & Communicantes, & Hanc igitur, vel alia, variari contingit, suo loco in proprijs Missis adnotatur.

^e Canon.] Id est Regula. Canon vox vsurpata à sancto Gregorio lib. 11. Epist. 16. qui & Precem nominauit lib. 7. Epist. 63. Regulam vocat Ecclesiasticam Ambros. in Epist. ad Timoth. cap. 2. Legitimum, Optatus Mileuit. lib. 2. contra Parmen. Secretum, Basilii de Spiritu sancto cap. 27. Ordinem precum, Isidor. 1. de Diuinis Officijs cap. 15. & à Dionys. loco citato dicitur Actio, quia ex VValafr. cap. 22. in ea

actione est legitimus Ordo, & Regula fixa & stabilis ad Sacramenta conficienda. Auctor illius nescitur. antiquior est Ordine Romano, in quo habetur Canon, vt iam vsitatus; & in Liturgia sancti Petri totus habetur, sed partim auctus, saltem Sanctorum nominibus, post mortem Petri. Antiquior est omni memoria, inquit Belarmin. mox citan. loco. & quia nulla ibidem fit mentio Confessorum, pro-

bat idem *lib. 2. de Missa cap. 20.* fuisse finitum totum ante Concilium Maguntiacum, in quo Festa Confessorum habentur. Putat *Innoc. III. lib. 3. c. 10.* finitum ante S. Siluestrum. Tamen vltimus, qui addidit Canoni, fuit S. Gregorius, vt dicemus: à quo, loco citato, dicitur fuisse à Scholastico compositus. quem putant esse Gelasium doctri-
na clarissimum, *Innoc. III. lib. 3. c. 10. & Honor. in Gemma an. lib. 1. cap. 90.* De Musæo Massiliensi dubitat *Pamelius in Liturgys*, qui Scholastico sermone scripsit librum Sacramentorum circa annum 490. Vel de Victoriano Voconio Mauritianæ Episcopo, qui composuit Sacramentorum volumen, & vixit inter tempora SS. Hieronymi, & Gregorij Papæ. Sed sicuti verè compositus fuit à pluribus, ex Domini verbis; ex Apostolorum traditionibus, & sanctorum Pontificum institutionibus, iuxta Concilium Tridentinum *Sessione 22. cap. 4.* ita pars eiusdem antiquior est altera, vt patebit ex auctori-
bus singularum partium, de quibus in II. Parte Rubricarum generalium titulo VIII. & seq. agemus commodius.

f *Infra actionem.*] Hoc est Canonem, ob rationem supra allatam.

g *Communicantes*, &c.] Varietas hæc habetur in libro Sacramentorum S. Gregorij. *Microlog. cap. 12.* hæc habet: In summis Festiuitatibus quædam Canoni in illo loco, vbi dicitur, *Communicantes*, vel, *Hanc igitur oblatio-*

nem, interponimus; quæ tamen ex antiquioribus & emendationibus Sacramentarijs interponenda esse didicimus; videlicet in Natiuitate Domini, in Epiphania, in Cæna, in Pascha, in Ascensione, in Pentecoste. quæ tanè cum nostris Missalibus cõcordant. Dantur autem casus, quòd separari debeat *Communicantes* à sua Præfatione; nam in fra Octauam Ascensionis, si occurrat Festum sanctorum Philippi & Iacobi, Præfatio erit de Apostolis, *Communicantes* de Ascensione, licet in Missa nulla fiat commemoratio; idemque accidere potest in Inuentione S. Crucis, & in Missis solemnibus Votiuus, quæ dicuntur infra eandem Octauam, & habent Præfationem propriam.

Ratio verò est, quia *Communicantes* habet infra illam Octauam quasi rationem de tempore; sicut haberet etiam Præfatio de Octaua in prædictis Festis, si propriam Præfationem non haberent, vt dicitur in titulo hoc eodem num. 3. & 4. Et licet nulla fiat commemoratio de Octaua, dicitur tamen *Communicantes*, sicut in Officio dicitur ad Primam, & in fine Hymnorum in prædictis Festis,

Qui victor in calum redis.

Neque enim ideò vnitur *Communicantes* Præfationi, vt simul vel dicantur, vel omittantur; sed vt faciliùs vtrumque reperias. Atque ita decreuit tandem sacra Rituum Congregatio die 28. Augusti 1627.

De Communione, Orationibus post Communionem, Ite missa est, vel, Benedicamus Domino, de Benedictione, & Euangelio S. Ioannis. XIII.

Expleto Canone, & alijs omnibus vsque ad Communionem, ea peracta dicitur ^h Communio, & ⁱ Orationes post Communionem, eodem